

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

4 [i.e. 5] Vtrum fideles compelli possit ad audiendam fidem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Bannes, Valent. *suprà*. Nauar. *summ. cap. 11. num. 27.* Sanchez *num. 9. Suarez disp. 20. sect. 1. num. 1. Coninch disp. 18. dub. 9. circa finem.* Ex quo videtur inferri solum disputationem cum hæretico, vel infideli esse laico prohibitam: nam disputatione inter Catholicos veritatem agnoscens, & credentes non potest esse disputatione formalis; quia non potest esse ad persuadendam, defendendamque fidem, sed solum exercitij causa; & ita tradit Calstro *lib. 1. de iusta hæreticorum punitione, cap. 19.* Coninch. *suprà num. 146.* vbi dicit solum prohiberi disputationem ad conuincendos eos, qui in fide errant Suarez *illa sect. 1. num. 1.* disputationem formalem solum recognoscit esse eam, quæ contra hæreticos suscipitur.

6 Secundo limita, vt non intelligatur in casu necessitatis, vel grauis, & euidentis utilitatis, qualis esset, si hæreticus suis dictis ad errores traheret fideles, & nullus adesset clericus, qui eum confunderet, & frænaret; posset tunc laicus doctus pattem fidei suscipere, & veritatem defendere; imò teneretur tum ratione charitatis debite proximis, tum ratione fidei, & religionis respectu, quam debet à contemptu, & iniuria libertate. sic Valent. *1. 2. disp. 1. quæst. 10. puncti 4. post. 2. concl. Aragón. 2. 2. quæst. 10. art. 7. notab. 2.* Sanchez *lib. 2. cap. 6. num. 7.* Suarez *disp. 20. sect. 1. num. 11.* Coninch *disp. 18. dub. 9. num. 147.* & fauet textus in *cap. nolite timere. 11. quæst. 3.*

7 Tertio limita, vt hæc disputatio assumatur à laico propria autoritate, nam si iustus, vel rogatus à clericis disputationem suscipiat, non peccabit; quia tunc nomine clericorum disputat neque verificari potest sibi ius docendi, & disputandi vindicare, quæ est materia prohibitionis, vt colligitur ex Leone Papa *epist. 62. cap. vlt. & tradit Suarez num. 11.*

8 Quarto limita pro teris, in quibus hæretici cum Catholicis permixti sunt quia in his consuetudine videtur supradicta lex abrogata, eo quod passim sese offerat occasio hæreticos arguendi, & conuincendi, ne grassentur. Et videntibus Prelatis, & non contradicentibus idonei laici has disputationes suscipiunt. sic Valent. Suarez, Sanchez, Coninch. *locis citatis.*

9 Ex parte audientium licita est disputatio, si cum eorum fructu fiat: illicita autem, si damnum obuenciat. Regulariter hoc damnum timeri potest, si coram indoctis, & vulgaribus hominibus suscipiatur disputatio: tum quia ipsi facilius argumenta in contrarium, quam rationes nostræ fidei, & solutiones aduersantium percipiunt, tum quia hæretici coram ipsis vt pote indoctis, controuersiam, vocibus, & arrogancia intendunt definire: ex quo sequitur eos in fide vacillare, cum antea firmi persistenter: & ita regulariter illicita est hæc disputatio. sic D. Thomas *2. 2. quæst. 10. art. 7.* & ibi Caietan. & alii Valent. *puncti 4. post. 3. concl. Sanchez cap. 6. num. 10.* Suarez *disp. 20. sect. 1. num. 14.* Coninch. *disp. 18. dub. 6. num. 139.* Addit Sanchez hanc culpam esse imprudentiæ, rarissimæque periculum esse, vt culpam venialem excedat. Quod mihi difficulte videtur & potius dicerem rarissimè à culpa mortali exculari, quia rarissimè abest periculum peruersionis, præcipue si coram plebe disputatio hæc assumatur. In triplici casu non videtur damnum timendum. Primo, si disputans ita doctus sit vt argumenta aduersantium ita soluere possit, & ea claritate solutionem exponere, vt merito possit intelligere auditores facile esse percepturos; sed hoc clarissimum est, ait Valent. & Sanchez *suprà* Secundo non est timendum damnum ex disputatione, si iam auditores solliciti sunt ab hæreticis, & quasi in fide vacillare inceperint; tunc enim assumenda est disputatio, vt expulsa dubitatione firmitatem acquirant; alias silentium & timor disputationis multum dubitantibus noceret sic D. Thomas, Suarez, Valent. Sanchez & alij *suprà*. Tertio non debet timeri damnum, si auditores docti sunt, Voco doctos eos, qui rationes pro vna, & altera parte possunt percipere, iis non videtur disputatio periculosa, sed potius proficua. sic D. Thomas, Suarez, Valentia, Sanchez, & alij.

10 Ex parte modi licita est disputatio, si modum, & modicitatem seruet; illicita, si excedat. Excedit autem primo, si non tam pondere rationum, quam verbis velis contendere contra Paulum, *noli contendere verbis.* Secundo, si ex modo dicendi, videaris potius velle aduersarium vincere, quam errorem superare; quia est indicium superbiae & contra consilium Hieronymi, *lib. 1. contra Pelag. circa medium;* ibi *Non de aduersario victoriam, sed contra mendacium queramus veritatem* Tertio excedit, si nimia tarditate, aut nimio seruore disputatione assumatur. Quapropter ex vtroque extremo quod vile est, sumi debet, vt dixit Nazianzenus *orat. 26. de moderat. in disputatione adhibenda,* qui omnino videndus est.

PUNCTUM V.

Vtrum infidelis compelli possit ad audiendam fidem.

1. De quibus procedat questio
2. Proponitur dubitandi ratio.

- 3 Infideles non subditi nequaquam compelli possunt ad audiendam fidem.
- 4 Subditi infideles compelli posse à Principe Christiano, probabile est.
- 5 Probabilius est oppositum.
- 6 Compelli possunt infideles, ne prædicatorem legis Evangelicæ impediatur.
- 7 Quid si non fiat resistentia blasphemis, & irrisione, sed sola expulsiōe prædicatoris? Proponitur dubitandi ratio.
- 8 Probabilius est posse compelli.
- 9 Licet est Ecclesia mittere prædicatores militibus associatos, ne illis iniuria facerentur tamè est, ne sit aggressio, & violentia.
- 10 Dissoluitur dubitandi ratio num. 2. adducta.

1 DE infidelibus baptizatis nulla est questio, cum Ecclesia subdantur. Infideles autem non baptizati sunt in duplici differentia. Alii sunt temporaliter subditi Ecclesie, vel Christiano Principi, alij sunt extra horum subiectionem. De vtriusque ergo videndum est, an possint ad audiendam fidem compelli?

1 Ratio dubitandi est quia Christus Dominus reliquit Ecclesie potestatem prædicandi Evangelium omni creaturæ *Matth. & Marc. vlt.* Sed hæc potestas exerceri non potest absque potestate cogendi eos, qui renuunt prædicationem audire. Ergo. Et confirmo primo à simili Ecclesia potest compellere fideles confiteri peccata, & hoc non alia ratione, nisi quia à Christo Domino data est potestas remittendi peccata, quæ absque confessione per sacramentum Penitentia remitti non possunt? sed etiam Christus dominus dedit potestatem prædicandi Evangelium omni creaturæ, quæ prædicatio absque audita esse non potest. Ergo consequenter dedit potestatem compellendi omnem creaturam Evangelium audire. Confirmo primo. Ecclesia habet potestatem coercendi impedites prædicationem, sed qui non vult audire impedit prædicationem, eam prædicatio esse non possit sine auditu. Ergo habet potestatem cogendi eos, qui nolunt audire, vt audiatur.

3 Nihilominus dicendum est primo, infideles non subditos nequaquam posse à Romano Pontifice per se, vel medio aliquo Christiano Principe compelli ad fidem audiendam, est communis sententia, vt testatur Suarez de fide, *disp. 18. sect. 2. n. 6.* Valent. *disp. 1. q. 10. p. 6. circa fin.* Coninch. *disp. 18. dub. 14. num. 225. conclus. 1.* Bonacina *disp. 3. de fide. q. 2. p. 7. n. 3. in medio.* Ratio est, quia compulso esse non potest sine iurisdictione: at iij infideles sunt extra iurisdictionem Ecclesie, & Christianorum Principum, vt suppono. Ergo non possunt ab iis vlla ratione compelli.

4 Dico secundo. Probabile est; posse à Christiano compelli subditos infideles ad audiendam fidem. sic Bannes *2. 2. q. 10. art. 10. dub. 4. concl. 4.* Suarez *disp. 18. sect. 2. num. 3.* Bonacina *suprà num. 3.* Ratio est potest quia obligatio huius audientie non excedit iurisdictionem politicam, & temporalem siquidem hæc ex obligatione solum compelluntur infideles audire prædicatorem, non tamen eum sequi; audire autem prædicatorem, vt eo audito eligant religionem, quæ sibi magis visa fuerit rationi conformis, non excedit potestatem politicam, & temporalem gubernatoris. Alias nullus temporalis gubernator potest subditorum peccata aduersus religionem punire, nec illos obligare ad media exequenda, ex quibus electio religionis verè fieri possit.

5 Dico tertio probabilius esse non posse subditos infideles cogi à Christiano Principe ad audiendam fidem. sic Bannes *suprà concl. 3.* & licet *concl. 4.* dixerit probabile esse cogi posse: limitauit tamen ad vnam audientiam, non ad plures; absolute hanc tenet Valent. *2. 2. disp. 1. quæst. 10. puncti 6. circa finem.* Salmer *tom. 12. tract. 38. in Evangel.* Coninch. *disp. 18. dub. 14. conclus. 1. iuncta conclus. 4.* Probo, quia iis infidelibus solum ea superior præcipere potest, quæ poterat respublica ex sua primæua institutione, quia nullam aliam habet potestatem nisi quam à republica accipit. At respublica non poterat sibi subditos ad fidem audiendam cogere. Ergo neque vllus Princeps secularis. Probo minorem quia respublica non habet aliam potestatem iure naturæ, nisi præcipiendi ea, quæ ad finem politicum, & naturalem ordinantur: at auditio legis Evangelicæ ad fidem supernaturalem ordinatur, vt de se constat; quia fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi Ergo respublica non habet potestatem præcipiendi sibi subditis audientiam legis Evangelicæ, & confirmo. Lex Evangelicæ, est quid supernaturale à Christo Domino institutum. Ergo iure naturæ cognosci non potest. Ergo neque eius auditio præcipi. Confirmo secundo præcipi non potest iis infidelibus auditio legis Evangelicæ, vt eam amplectantur, quia, vt in puncto sequenti dicemus, non est in republica ciuili, neque in Ecclesia potestas ad cogendum aliquem ad fidem. Ergo neque etiam est potestas præcipiendi audientiam, quia auditio legis per se non est appetibilis nec materia præcepti, nisi quateenus ad assensum legis ordinatur. Neque obstat si dicas præcipi audientiam

ditionem legis Evangelicæ, non vt illum amplectaris, sed vt distinguas inter veram, & falsam religionem, & possis veram eligere falsa contempta. Non, inquam, obstat, quia hæc distinctio est quedam cognitio limites naturæ excedens, cuiusque electio est supernaturalis. Ergo iure naturæ non habet Princeps potestatem præcipiendi media, quæ ad finem istum ordinantur. Et ex his patet solutio rationis pro præcedenti conclusione factæ.

Verum, quia in nostra hęc plurima continentur credenda, quæ lumine naturæ cognoscuntur, vt esse vnum Deum, & non plures, iustis daturum præmium, peccatoribus supplicium, præcepta Decalogi esse seruanda, poterit Princeps, siue Christianus, siue Gentilis obligare sibi subditos prædicatorem, qui aliquo testimonio diuino, vel humano se reddidit dignum credito, audire circa has veritates, vt depulsis erroribus, si qui habent, veritatem sequantur. Quia hoc non excedit naturæ limites, & cognitionem naturalem. Secus vero est de aliis veritatibus supernaturali lumine cognoscendis, sine quarum cognitione finis politicus, & naturalis reipublice esse potest.

Quod si obicias consuetudinem Romanam esse compellendi iudeos, audire Euangelium sub pœna amissionis bonorum?

Respondeo multam illam, quæ Iudeis nolentibus audire Euangelium imponitur, non esse pœnam, sed quoddam tributum, quod Romanus Pontifex ab illis exigere potest, quia in eius terra habitant, & ei temporaliter sunt subiecti, à quo tributo eximere potest auditores Euangelij.

Dico quarto, certum est, posse Ecclesiam per se, vel medijs Christianis Principibus compellere quoscumque infideles, ne prædicatorem legis Evangelicæ impediant, ne prædicatorem dehebeat. Quare si infidelis aliquis Princeps blasphemus, & irratione in fidem iniqua persuasione, vel persecutiose prædicationem impedit, potest Ecclesia cum vi, & armis compellere sic communi omnium sententia, quos superfluum est recitare, & constat ex pluribus decretis relatis 23. *quæst. 8.* Ratio est manifesta, quia iure naturæ cuiuslibet est concessum ius sui defendendi, & ea quæ sibi contraria sunt, propulsandi: sed Christiana reipublica habet ius à Christo Domino concessum prædicandi Euangelium omni creaturæ. Ergo habet ius defendendi hanc prædicationem, & propulsandi sibi contraria. Alias concessio prædicandi Euangelium esset diminutio, & inefficax. Et in ordine ad hunc finem fuit concessio Alexand. VI. Regibus Catholicis, Ferdinando, & Elisabethæ, & Regibus Portugaliæ, Ioan. II. Diuisit namque terras infidelium Orientis, & Occidentis, & Orientis terras Regibus Portugaliæ, Occidentis Regibus Castellæ donauit: non quidem absolute, sed conditionaliter, id est, sub conditione, si necessum fuerit ad tuendos prædicatores Euangelij, & fidem Catholicam, & ibi conuersos defendendos, quod bene notauit Victor. *relat. 1. super cap. ult. Marti. de iuris quibus barbari potuerunt venire in diuisionem Hispan. n. 22. cum seq. Gregorius Lopez l. 2. gl. 3. col. 4. in princ. Et col. 13. à vers. quarta conclusio, lit. 23. pars. 2. Cardin. Bellarmin. *controvers. 3. generali, lib. 3. de Romano Pontifice, cap. 2. ad finem.* Quia diuisio facta non potest Princeps Portugaliæ etiam sub titulo defendendi fidem, terram hoc titulo concessam Castellæ Principibus occupare. Quia Princeps secularis in tantum habet potestatem defendendi fidem, quatenus nomine Ecclesiæ illi censetur concessa; cum autem non ipsi, sed aliis concessa sit, ipsi non se possunt introuire. Adde hanc diuisionem esse fidei Catholicæ dilatationi conuenientissimam quia quilibet Rex suam terram, vt propriam respiciat, & curam illius agat. Item de medio tollitur occasio ratiocinationis, & belli, quæ inter diuersos Principes oriri solet, quando eandem terram, & eodem iure præcedunt. Quocirca nemini licet hanc diuisionem, & concessionem infringere: & ita late probat Augustinus, Barbosa *1. pars. de potest. Episc. tit. 1. cap. 2. à num. 44. p. 8. 240.* attingit Suarez *de fide, disp. 18. tit. 1. num. 7.**

7 Sed quid si Princeps, & regnum resistunt prædicationi, non blasphemus & irratione in fidem, neque iniqua persuasione, aut prædicatione, sed solum non permitiendo prædicatores in suis terris commorari; poterit tunc Ecclesia vi, & armis compellere hunc Principem, & regnum, vt prædicatores admittat, & ibi secus eos retineat, vt possint prædicare Euangelium audire volentibus? Ratio difficultatis est, quia liberum esse videtur cuiuslibet Principi in sua ditione habitationem externam concedere, vel interdicare. Ergo non infert Christianæ reipublice iniuriam propulsando prædicatores. Deinde Ecclesia non habet potestatem prædicandi Euangelium nolentibus, non enim, vt iam diximus, potest cogere infideles ad eius auditum, præcipue si sibi subditi temporaliter non sunt. Ergo neque habet potestatem, vt eius prædicatores in terris nolentibus audire prædicationem commorantur, quia solum ratione prædicationis hæc commoratio, & habitatio competere illis poterat.

8 Nihilominus dicendum est, moraliter loquendo, posse Ecclesiam vi, & armis compellere infidelem Principem, vt permittat prædicatores Euangelij ibi commorari, & prædicare, si

aliqui sint, qui audire volunt. sic docet expressè Suarez *de fide disp. 18. sect. 2. circa finem.* Probo, quia licet Princeps habeat potestatem interdicens habitationem in suis terris cuiuslibet alienigenæ; debet esse ex causa iusta: at hæc non est, quia alienigena legem Evangelicam proficitur, illamque prædicare intendit; quia in hoc non peccat, neque aduersus Deum, neque regnum. Secundo expellere prædicatorem à regno, vel auditum interdicare, eo solum, quia prædicare incendit, est iniuria fidei, & specialis illius contemptus. Ergo hanc iniuriam propulsare Ecclesia poterit. Tertio, moraliter loquendo, in toto regno deesse non potest, qui voluntarie audiat Euangelium, si sit qui prædicat, quo fructu priuatur omnino expulsi prædicatores. Ergo in defensionem huius fructus, & in fauorem innocentiæ, qui sic priuatur, potest Ecclesia Principem impediendum debellare. Neque inde fit aliquem nolentem cogi ad audiendam fidem, quia non cogit Ecclesia Principem nolentem audire, vt audiat, sed solum cogit, ne viam præcludat audire volentibus. Quod ecclesiæ videtur concessum, concessa potest prædicandi: & ita tenet Suarez *disp. 18. de fide, sect. 2. circa finem.*

9 Secundo inquire, an Ecclesiæ liceat, cum mittit prædicatores, omnem securitatem, illis apponere, ne illis irrogent iniuriam, ita vt si necesse sit eos mittere exercitu comitatos, possit id facere, est necesse sit adificare vitæ circa confines prouinciarum, vt securus, & facilius inde possint prædicatores mitti, possit id præstare? Videtur hoc licitum esse, quia cuiuslibet licitum est se, & sua defendere. Et quidem si in prædicta defensione sistitur, credo hoc licitum esse; neque enim video, vnde per se illicitum esse possit: imò videtur hoc conueniens, vt impediatur, quoad fieri possit innocenti iniuria, & irreuerentia religioni Christianæ. Verum ex accidit, & ratione scandalii exitio illicitum esse: supradictam securitatem, quia merito timere possunt infideles videntes prædicatores ita munitos, ab illis debellandos esse, nisi prædicationem audiant, illique assentiantur: ac proinde audientiam, & receptionem fidei illis esse coactam, & non voluntariam. Quocirca prædicatores imitatores Christi, & factorum Apostolorum, non strepitum armorum, & potentia mundana; sed potius humilitate, mansuetudine, & patientia vestiti prædicationem suscipere debent: si autem infideles iis pacis signis abusi fuerint, & prædicationem repulerint, prædicatoresque de honestate, tunc poterit Ecclesia pro suo iure defendendo exercitum mittere, & infideles subiogare, in quantum opus fuerit pro defensione fidei, cuiusque ministris; imò, vt placet doctissimo Francisco Suarez *disp. 18. sect. 1. circa finem.* quantum opus fuerit ad iustam vindictam sumendam de iniuria Ecclesiæ irrogata, vt sic alij Principes infideles coercerentur, & similes tyrannides exercere vererentur.

10 Ratio dubitandi in principio posita ex dictis manet soluta; sed, vt clarus constat, respondeo potestatem prædicandi Euangelium, optimè exerceri posse absque potestate cogendi ad eius auditum, quia potest exerceri in volentes, & non repugnantes: sicut simpliciter Sacerdoti potest Pontifex committere facultatem sacramenti ministrandi cuiuslibet petenti administrationem: non tamen inde sequitur posse quemlibet cogere, vt ab ipso sacramenta recipiat. Bene tamen ex hac potestate sequitur posse comprimere quemlibet, qui sum talis potestatis impeditur: atque tunc in præsentia dicendum est.

Ad primam confirmationem nego ea solum ratione posse Ecclesiam cogere quemlibet ad confitenda peccata, quia Christus Dominus dedit potestatem Sacerdotibus illa remittendi. Sed quia simul dedit potestatem illa remitti, & cum omnes teneantur illam retentionem impedire, consequenter tenentur absolutiorem procurare: atque adeo potest Ecclesia ex hac potestate quemlibet ad confessionem cogere. Adde hanc potestatem remittendi peccata versari circa subditos Ecclesiæ, secus potestas prædicandi Euangelium. Vnde non est mirum, quod ex potestate remittendi peccata possit Ecclesia quemlibet ad confessionem cogere; quia cogit sibi subditum, & non possit ex potestate prædicandi Euangelium cogere quemlibet infidelem ad illius auditum, quia infidelis non est sibi subditus.

Ad secundam confirmationem dico Ecclesiam habere potestatem comprimendi impediens Euangelij prædicationem: sed qui prædicare non vult audire, non impedit prædicationem, quia neque illam impedit respectu aliorum, non enim tollit, quin alijs volentibus prædicetur: neque etiam impedit respectu sui, cum liberum illi sit beneficium prædicationis recipere; alias omnes nolentes recipere à Rege beneficia, dicerentur impedire illius potestatem, quod est absurdum. Et ratio omnium est, quia, vt bene notauit Valent. *2. disp. 1. quæst. 10. punct. 6. circa finem.* tunc dicitur alicui rei impedimentum apponi, quando alioqui suppetunt omnia requisita ad illam, at cessante voluntate audire, cessat requisitum ad prædicationem, ideoque sola voluntate impedimentum esse non potest.

DE
ASTRO
ALAY
TOM
II

